

պառնալիք մը ընելու համար, բայց տես ի՞նչ կըսէ, մեր թերթին մէջ հասարակական միտքը թրագիր, դարձեալ իր մի և նոյն յօդուածին մէջ:

Թրքման Սրբազան հոսկէ հոնկէ սկսաւ ստակ հաւաքել, յանձնաժողով մ'ալ գրուեցաւ հաւաքուած գրքերը բաշխելու և պարտքերը տալու պաշտօնով: այս յանձնաժողովը 300 ոսկի թերհաշիւ վճարում մ'ընել խոստացաւ Զաքար աղայի, բայց սա չընդունեց և իր այս չընդունելովը ինչ խելքի ծառայեց չը գիտեմք, վասն զի այսպիսի հինցած առնելիքի մը 300 ոսկւոյ թերհաշիւ վճարում չընդունել ճանկատանի առևտրական բարոյական կանոնաց դէմ է:

Արդ կը հարցնեմք Օրագրոյ, կամ Սրբազան Պատգամաւոր Զաքար աղայի վճարում մը ընել չէ ուզած, կամ 300 ոսկի վճարում մը ընել ուզուած է, զոր Զաքար աղան չէ ընդունած: այս երկուքէն եթէ առաջինը ճշմարիտ է երկրորդը սուտ է, իսկ եթէ երկրորդը ճշմարիտ է, կը հետեւի թէ առաջինը կատարեալ սուտ մ'է, զի մէկը միւսին հակասական է, և այնչափ հակասական որ քանի մը տող վարն ալ Զաքար աղայի, իրեն վճարուած ստակը չընդունելուն պատճառ մը կը հրահարէ ըսելով թէ՝ «սատանան ալ չը գաղթիր միտքերնիս ձգելու ճանկատանց ոմանց այն խորամանկ քաղաքականութիւնը, որք կողմն միշտ առնելիքի տէր մնալ և անվճար պահանջներ ունենալ, ցուցնելու համար իրենց պարտականացը թէ՝ առնելիք ունին և չեն կրնար առնել, որպէս զի առնելիքին առնելուն չըլլայ որ պարտականներն ալ ոտք երնեն և բացերնին յայտնուի:»

Կերեւի թէ՝ սատանային հետ յաճախ յարաբերութիւն ունեցող Օրագիր, (1) այս տողերը իւր վրայ չափելով գրած է, զի պարկեշտ և մաքուր գործ ունեցող մէկը ուրիշի մը համար պապիսի քաղաքակրթութեան պահանջմանց հակառակ ակնարկութիւն մը չը կրնար յղանալ:

Բայց ինչ և է, Բաղ-ժողովը և Ս. Պատրիարքը իրարու հետ անհամաձայն են, և երկուքն ալ իրարու դէմ հացադործ Զաքար աղայի խնդիրն սպառնալիք կը պահեն եղեր, սակայն ինչո՞ւ Զաքար աղայ զո՞հ երթայ վարչական այդ տեսակ խաղերու, որոյ ձեռքը ոտքը պահներով աղաչած են հիւանդանոցի նեղ ժամանակը, որ ազգին որբերուն հացը չը կտրելով զանոնք անօթի չը ձգէ, որով հիմայ Զաքար աղայի պահանջը 183-200 հազար ղշի կը հասնի, զոր Օրագիր, ով գիտէ ի՞նչ նպատակի համար, պղծելիցընել ուղղելով 100 հազար ղշ, ցոյց կուտայ:

Արդ սոյն խնդիրն, իբրեւ օրուան խնդիր, ինչպէս անցեալ օր ալ ըսինք, բոլոր Հայ հասարակութեան դիւրագրածութիւնը վերադարձ ըլլալով, կը լսենք որ Շուկայի մէջ մէկ քանի էս-նաֆներ կը խորհին եղեր հանգանակութիւն մ'ընել, ազգն այս անպատուութենէն ազատելու համար:

Ըստ մեզ, էն դիւրին ճամբան այս է, ազգայինք փոխանակ երեսփոխանական և ուրիշ տուրքերը, ինչպէս նաև նուէրներն պաշտօնէութեան մը վրեժարելու, իրենք իրենց մէջ հաւաքելու և ազգին պէտքերը լրացնելու են, մինչև որ Ազգ. վարչութիւնը սովորի:

Թէ ստակ հաւաքելու և թէ ազգին արժանապատուութիւնը պահպանելու կերպը. այն տեսն Զաքար աղան ալ իր առնելիքը կառնու, ազգին ամէն առնելիքներն ալ կը հատուցուին և կռիւն ալ Պատրիարքարանէն կը պակսի:

Ուրեմն հարցնենք ինչպէս խնդրուի:

Քաղաքական ժողովին հրաժարեալ երկու անձանցմէ հրաժարելուն պատճառը ուղեց ժողովը:

Հրաժարեալը բացատրութիւն տուին, բայց ժողովն այդ բացատրութիւններն իր ամբաստանութիւն համարելով, պահանջեց երկու հրաժարեալներէն որ իրենց ամբաստանողներ կոչանան:

Երեսփոխանական ժողովոյ այդ պահանջումն իրաւացի էր. — չէնք կարծեր. — ինչո՞ւ. — ահա պատճառը:

Ժողովն հրաժարման պատճառը հարցուց և անոնք ալ իրենց պատճառներն յառաջ բերին:

Ժողովը այդ պատճառներն ու բացատրութիւնները կրնար իբրեւ տմբաստանութիւն համարել կամ Համաժողով, և հրաժարեալը ալ կուզեն ամբաստանող ըլլան կամ չըլլան. բայց խնդիրն իր ծանրակշիւթիւնն ունէր և ունի. հետեւեալք ինչպէս առաջարկեցին Ս. Պատրիարքն և Օտեան էֆէնտի, ժողովը պէտք էր որ մասնաժողով մը ընտրութեան յանձնար այն բացատրութիւնները. հրաժարեալը ներկայանալու էին մասնաժողովոյ և ինչ որ յատենի ընդհ. ժողովոյ չուզեցին խօսիլ, առաջի մասնաժողովոյ պէտք էր որ խօսէին և մասնաժողովն ալ բուն խնդիրը տեղեկագրով մ'ընդհանուր ժողովոյ ներկայացնելու էր:

Ժողովն այսպէս չըբաւ, այլ գրեթե թէ մասամբ մ'ալ ճշուժ բանիցուց և ուղեց որ այս կարեւոր խնդիրն իբրեւ չեղեալ համարուի:

Ժողովոյն այս ընթացքը անարգարանալի է և մեք չենք վարանիր ըսելու թէ մասնաժողովն իր նկատում մը նշմարեցինք խնդիրը խեղդեցու. այս դէպքը երեսփ. ժողովոյ բնաւ պատիւ չը բերելէ զատ՝ անոր այս ընթացքը մեզի կանկամելի կը թուի:

Ժողովը կրնար դիմեալ թէ հրաժարեալը ոչ-պերճախօսութեան կամ ուրիշ որ և է պատճառաւ չկրցին կամ չուզեցին ամենայն զօրութեամբ իրենց դատը պաշտպանել, որ անդնական չէ: Բայց ըսին և կրկնեցին թէ իրենց բացատրութիւններն գրով պիտի հաղորդեն դիւանին, որով հաստատելու զիցին թէ իրենք բնաւ չեն խուսափիր:

Քանի որ այսպէս է, պէտք է որ ընմ յառաջիկայ նստին շարունակել այս վիճարանութիւնը (վասն զի խնդիրը տակաւին գոյուած չէ, քանի որ հրաժարեալը իրենց բացատրութիւններն գրով պիտի հաղորդեն դիւանին և քանի որ ժողովն ալ վիճարանութիւնը քուէարկութեամբ գոյուած չը հրատարակեց) և խնդիրը մասնաժողովոյ մը ընտրութեան յանձնել, որպէս զի թէ ժողովը լուսաւորուի և տարածայն գրոյցներն իսպառ և միանգամայն և ընդ միշտ դադրին:

Չեմք յուսար բնաւ որ մեր այս իւրաւացի դիտողութիւնները նկատողութեան չ'առնուին:

Մ. Գ.

ՎԱՐԺԱՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կիրակէ օր սոյն ժողովը դարձեալ գումարուեցաւ ըստ սովորութեան Ղալաթի խորհրդարանը:

Ժողովականք աղբային դատաւարաց նշանաւորներէն ըլլալով ուսուցման եղանակին նկատմամբ խորհրդածութիւններ և հարկաւոր վիճարանութիւններ ընելով դարեցան գրեթե օրն ամբողջ, և գրեթե ժողովը ցրուելու վրայ էր, երբ ժամը 11 ին միջոյնները մեք ալ ուրիշ գործոյ մը պատճառաւ հոն գտնուեցանք:

Ժողովոյն դիրքը ճիշդ երեսփոխանական ժողովոյ նման ըլլալէ զատ, ժողովականաց թիւն ալ երեսփոխանական ժողովոյ անդամոց թիւէն առաւել և վիճարանութիւններն ալ կրնամք ըսել թէ աւելի օրինաւոր էին, որոյ առթիւ ազգայիններէն ոմանք ունկնդրութեան վրա քաւ ներկայ գտնուելու եղանակին:

Այս պատճառաւ սա դիտողութիւնը կրնեմք մեք, որ եթէ վարժապետական ժողովը արժան կը դատէ, իւր նիւտերը հասարակութեան բաց ընէ ճիշդ ընդհ. ժողովոյ նման, որպէս զի ունկնդիր հանդիսականք կարենան ներկայ գտնուիլ, սոյն համար ալ Ղալաթի խորհրդարանն իր փառքութեանը պատճառաւ խիստ անյարմար ըլլալուն, կառավարելու մեք որ ընդհ. ժողովոյ նման Ղալաթիոյ եկեղեցին որոշուի այդ ժողովոյ ալ գումարման տեղին:

Այս տեսակ հրապարակական ժողովներուն ժողովագրեան ունկնդրութիւնը, աւելորդ է յայտնել թէ՝ մեծ օգուտ ունի ունկնդրաց, մանաւանդ օրինաւոր ժողովոյ մը վիճարանութեանց ունկնդրութիւնը, որով ունկնդիրը կանոնաւոր խօսիլ և վիճարանի սովորելէ զատ, օրինական հրմտութիւններ ալ կը հաւաքէ:

Այս նկատողութեամբ է, որ այդ ժողովոյն նիւտերը բաց քաղաքակրթական հետ մեկտեղ, հրաւեր ալ կը կարգամբ մեք հասարակութեան, որ ունկնդրութեան համար իւր ներկայութիւնը չ'զլանայ:

ԹԷ՝ ՍԵԼԱՄՍԵԶ ՏԱԿԱԻՆ ԵՐԹՈՒՄԻ ԳԱԼԱՓԱՐՆԵՐՈՎ ԿԸ ՄՆԱՆԻ

Կըսէին, բայց ես չէի ուղեր հաւատալ: Թատրոն մը անբարոյականութեան կեդրոն է, թատերախաղերն զբարեպաշտները կը թուաւորեն, վարժարանի կից թատրոն մ'ըլլալը մահացու մեղք է ըսող Սելամսեզի բարեպաշտներէն շատերը, զարմացմամբ տեսնեմք առջի օրը, որոնք ուրախ ու զուարթ դէմքով Պաղլար Պաշին շահաւոր ըստեան ներկայացումը տեսնելէն կը դառնային:

Հին աշխարհի դաղալար ունեցող թատրոնէն բան մը չը հասկնային զատ՝ երբ կը տեսնէ որ թատերաբեմին վրայ իր ամբօթալից պակասութիւններն ուղղել արարքներով կը ներկայացուին, սիրտը կը նեղանայ, կը զայրանայ և կը տաքնայ. ատի ամօթ բան մը չէ՝ իսկ շահաւոր ընդ հակառակին ի անբարոյականութեամբ և մարդկային կրթական օրինաց հակառակ լայնարձակ արարուածոց ներկայացումներ կատարելուն համար, հին աշխարհի դաղալարակիցն անկէ կ'ախորժի և կը հըրճուի: Ահա՛ ասոր համար է եղեր որ Սելամսեզի վարժարանին թատրոնը չ'ունկնդրէ ի վեր ամբապէս փակուած է, և եթէ ոմանց պէտք է հաւատալ, ըստ որոյման Սելամսեզի ոմանց, սոյն յարկը շահաւոր ընկերութեան վարձու պիտի արուի եղեր:

Սելամսեզի համար աս ալ ամօթ չէ. ինչ պիտի ընենք, Սելամսեզի այնպէս կ'ուզէ: Ո՛ր բանէն համ կ'առնէ, որ բա-

նէն որ կ'ախորժի, ան է բարեպաշտականը:

Մենք կը կարծէինք, որ հին դաղալարներով մնած Սելամսեզի բարեպաշտական վրախնդր մէկ քանի տարիներէ ի վեր ծեծուեցան ու կալըցան, բայց մեր կարծիքը սնալ ըլլալուն՝ կ'աղաչեմք մարդկային սեւեռ կրթութեան նպատիւ ընկերութիւններուն, որ բարեհաճին լուսագոյն կերպով ծեծել Սելամսեզի ծթած գաղափարները, որպէս զի ապագայ սերունդն անկէ չը պիչի և աղատի այս սոսկալի տառապանքէն:

ԼՐԱԳՐԱՅ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակական տես թիւ 111)

Լրագիրք, ըստ որում՝ պաշտօնական քննիչներ չունին իրենց առած բոլոր տեղեկութիւնները ժամանակին տուողելու համար, բաւական կը համարին միայն, եթէ իրենց տեղեկութիւն տուողն վստահութեան արժանի մէկն է, բայց լրագրաց էն մեծ դժբաղդութիւնն այն իսկ է, որ յաճախ կը խաբուին այդ վստահանայի կարծեամբ անձերէն: ասկէ աղատին անհնարին է գրեթէ, և այս ալ իր պատճառն ունի, զոր կողմէնք օրինակաւ մը բացատրել:

Անցեալ չարթու Հիւանդանոցի նրկատմամբ տեղեկութիւն մը տրուած էր մեր լրագրոյն միջոցաւ. այդ տեղեկութիւնը այնպիսի վստահանալի երկու անձինք տուած էին, որ չէինք կրնար տարակոյս մ'ունենալ, հետեւեալք մեր առած տեղեկութիւնքը յայտնեցինք ամենայն զգուշութեամբ, փափաք յայտնելով նաև որ իրենք մեր տուած տեղեկութեանցը հակառակն եղած ըլլալու նկատմամբ ուրիշ տեղեկութիւններ վարենամք առնուլ:

Քանի մ'օր վերջը, մեր տուած տեղեկութիւնը որու որ կը վերաբերէր, անկէց ուրիշ տեղեկութիւն մը տակաւին մեզ չը տրուած, դարձեալ ուրիշ քանի մը անձինք մեր նախնի տուած տեղեկութիւնքը աւելի ծանր եղած նախա պատմեցին մեզ, այնպիսի անձինք, որոց վրայ կատարեալ վստահութիւն ունէինք: Ուստի գրեցինք մեք դարձեալ. բայց մէկ երկու օր վերջը Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը գրեց մեզ իրաց ճշմարիտ վիճակին նկարագրութիւնը, որ որչափ ալ խիստ էր, պարտաւոր զգացինք զմեզ զայն աղատութեամբ հրատարակելու, ինչ աղատութեամբ որ հրատարակած էինք մեր տուած տեղեկութիւններն ու քննադատութիւնքը:

Ահա այս միջոցաւ, եթէ կային այնպիսի ազգայինք, որ Հիւանդանոցի վիճակին վրայօք ճիշդ տեղեկութիւն մը չունէին, կամ մեզ տրուած տեղեկութեանց նման իրենց ալ մասնաւոր դիտմամբ տարբեր տեղեկութիւններ տրուած էին, ատենք կրցան ուղղուիլ այժմ, միմիայն աղատ քննադատութեան չ'որհիւ: Այս սկզբումք է, որ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան նախապէս ընդունեցինք և հրատարակեցինք:

Լրագրաց վիճարանութիւնները, մարդ չկրնար դատուիլ որ կարենայ ըսել թէ՝ օգտակար չեն. այսպիսի բան մը ըսողը իւր ընկերական մարդ չըլլալը կը յայտնէ. բայց վիճարանութեանց մէջ փնտռուելու բանն այն է, որ երկու կողմանց խօսելու և խորհելու աղատութիւնը չը բռնաբարուի, քննադատութիւնն ասոնց մասնաւոր դիտման կամ ատեղութեան արդիւնքը չըլլայ:

Երբ վիճարանութիւն մը այս հանգամանքէն զուրկ չէ, էն օգտակար

(1) Այս տեսակ յարաբերութիւն մ'ալ Մապիսի 380 ոսկիի տուն առնելու առթիւն տեղի ունեցաւ անցեալներս, զոր ընթերցողը անչուս կը յիշեն:

ՂԱԼԱԹԱ ԲԻՍՉԱՍԸ

ԷՍՆԱՍԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԵ

Յուլիս 9 Սապա աշուր

Էն Էլ-Բսէք 58-54

Էն աշուր

Գաբանուր 57-54

Ի. Լ. Ա. Ն.

Հանկա ինի գաբուրը խարիճինտէ եալը սօքաղընտա համաման գարշու- արնտան քէօյէ պաշնտա 28 Ն. իլէ մուրագգամ խանէի 5 օտա վէ 2 սու- ֆայ վէ պիր գուշու վէ պիր սարնըճ միւլթէմիզ օլարադ սաթլըք օլտուղըն- տան թալիպի օլան չարշու իլինտէ վա- րագճը խանտա ալթ գաթտա 5 նօ- մէրօլու օտայա թէշլրիֆ իթմէլէրի :

Թիւրքճէ վէ Ֆրանսըզճա վէ իթա- լեանճա վէ Էրմէնիճէ լիանէլտէն եէքալիէրինէ թէրճիւմէ իլէ, կէրէք տալճա վէ կէրէք թիւճճարճա պիլ ճիւմէ էպարգ վէ տէֆթէր, վէ մէզ- քիւր լիանէլտէն արդուհալ վէ ըտ- բօրթօ վէ պուճա տայիր թահրիրաթ մաթպուլամըզ իտարէսի օտարնտա հիւանիւ սուրէթլէ վէ էհվէն ֆիաթլէ թէրթիպ վէ թանղիմ օլունմագտա տըր :

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՃԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ
ՏԱՃԻԿ ԵՒ ՀԱՅ ՏԱՌԵՐՈՎ,
ԽՄԲԱԳՐԵԱՑ
ՊՕՂԱՍ Պ. ԳԱՂԱԳՅԱՆ
ԳԻՆ 5 ՂՈՒՐՈՒՇ
ՏԳՐԷ. Թ. ՄԻՆԵՐԻՆԷ

Այս իրթութիւնով որ և իցէ մէկը կարող է առանց դաստառի և քիչ ժամանակի մէջ տաճկերէն պարզ հա- ուածներ կարգալ ըմբռնել և ուղիղ գրել. յուսամ որ փորձառու ընթեր- ցողը պիտի համոզուին թէ դասական մեծ գիւրթութիւն մ'է այս եղանակը՝ սոյն լեզուն սովորել ուղղորդելու հա- մար :

Կը ծախուի Թ. Գալաֆեանց գրա- տունը. Չագմագճըլար փողոց թիւ 16 :

ԽՈՅԼ (ՍԸՐԱՃԱ)

Ի հնոց ճանչցուած ախտ մըն է, ամեն դար նորանոր փորձեր եղած են սոյն ախտին դարմանին համար : Իտալի, սնդիկ (ճիւլա) և միւղե- ղի (սըլան օգու) զանազան բաղադ- րութիւններն, որոնք սարսափելի թոյ- ներ են, Եւրոպական բժշկաց հանա- պագորեայ գործածած դեղերն են, և լայլագարն (սըրաճալը) այս դեղե- րով աւելի կը փնասուի քան թէ օգուտ մը կը կրէ :

Բժիշկներէն ոմանք տեղական (լօ- քալ) դարմանի համար վերահատու- թեան և անդամատութեան միջոցե- րուն կը դիմեն, այս պարագային մէջ ալ խուլագարներն կամ ցաւոց սաստ- կութեան տակ կ'ընկճին, կամ թո- քախտի կը վերածուին որ «թոյլին մէկ ներքին տեսակն է» եթէ ըսենք սխա- լած չենք ըլլար :

Եւրոպիոյ բժշկական ճարտարու- թիւնը երբ անկարող կը գտնուի այս մահաբեր ախտին դէմ, ուրախու- թեամբ կը տեսնեմք փորձով, որ Հայ ազգի Երկանեան Համեստուհի Սօֆի Մայրապետը այս ախտէն բազմաթիւ բժշկածներ ունի զանազան ազգերէ, որոնք յիշեալ Մայրապետին քովի ար- ձանագրութեան տեսրակը ստորագ- րած են մանրամասնաբար իրենց կա- տարեղապէս բժշկուած ըլլալն :

Այսուհետեւ բժշկականութիւնը ինչ-

պէս ջերմի դէմ մեծ վստահութեամբ սօրժաթօ, կամ քնաքնա կուտայ, նոյն և գուցէ աւելի կատարեալ վստահու- թեամբ թոյլի դէմ ալ իւր գեղը պիտի տայ չնորհիւ հայուհւոյ մը, որ ց'արդ- մթութեան մէջ մնայած է :

Քաղցը է մեղ յուսալ, որ բժշկա- կանութեան մէջ անմահութեան ա- ւանդելի Հայուհւոյ մը անունը՝ ազ- գայինք ոչինչ նուազ ինդութեամբ պիտի պատմեն միմեանց :

Ինչպէս ասկից յառաջատուկ շնոր- հակաութեան նամակներով Մասիս, Փունջ և Օրագիր հրատարակած են :

Հիմակուհիմա խուլագարներն կիւ- րակէ օրերը Սամաթիա Սուլու Մա- նասթըր Հայլար-չէշմէ փողոց իւր տու- նը կը գտնեն զինքը ժամը 5էն մինչեւ 11 :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆՔ

Աշխարհագրութիւն Գաղաքական, Բնական և Ուսումնական. Ա. Մ. Գա- րագաշեան աշխատութիւն :

Այս գրքին արդարեւ մասը՝ վեր- ջին աշխարհագրական փոփոխմանց և աշխարհագրական նորագոյն տեղեկու- թեանց համեմատ գրուած եւրոպա- կան դասագիրքերէ տեղեկած է, և յիսուելուց որ դաս բաժնուած ըլլալով հարցմամբ և պատասխանով կը պարու- նակէ ամէն ընդհանուր և մասնաւոր աշխարհագրական գիտելիք, զորքի- նակ՝ երկրի իւրաքանչիւր մասին ծո- վու և ցամաքի բաժանումները, այլ և այլ երկիրներու կամ թագաւորու- թեանց համառօտ պատմութիւնը, տա- րածութիւնն աշխարհագրական մը- նաւ, բնակչաց թիւը, երեւելի քա- ղաքներն և անոնց բնակիչները, կա- ռավարութեան կերպը, տիրող իշխա- նը, դիւնուորական զօրութիւնը, տեղ տեղ նաեւ պատմական և բնական տեղեկութիւններ :

Բնական մասը որ վեց դաս միայն բաժնուած է՝ կը պարունակէ համա- ռօտ տեղեկութիւն մը երկրի բաղ- կացնող և անոր երեւոյն վրայ գըտ- նուած անգործարանաւոր մարմնոց, այսինքն հողոյ և ջրոյ տեսակներուն և մթնոլորտական օդոյն և անոր շար- ժումներուն վրայ, և գործարանաւոր մարմնոց, այսինքն այլ և այլ գօտի- ներու տունկերուն և անանոց վրայ :

Ռաւանական մասը կամ Տեղեկութեան Բնական մասը որ Եօթը Եօթուոր և երեսունեւ- ութ դաս բաժնուած է հարցմամբ և և պատասխանով, կը պարունակէ բո- լոր երկնային մարմնոց, այն է արե- ղական, երկրի, լուսնոյ, մարտիակաց, գիսաւորաց և աստեղաց վերաբերալ այլ և այլ գիտելիք : Բացառուած է երկրագունտի վրայ մտածուած այլ և այլ գիծերու և բաժանմանց նշա- նակութիւնը, խօսուած է արեգական, երկրի և լուսնոյ մեծութեանը, ա- նոնց իրարմէ հեռաւորութեանը, այլ և այլ շարժումներուն և այն շարժումն- ներէն յառաջ եկած երեւութից և փոփոխմանց վրայ, ինչպէս են տուը- չեան և գիշերոյ և եղանակաց փոփո- խութիւնները, օրուան և տարւոյ տար- բերութիւնները, նոյնպէս գիշերահա- լասարի, լուսնոյ երեւութից պատ- ճառներուն, խաւարմանց, և երկնա- յին մարմնոց ուրիշ յատկութիւննե- րուն վրայ :

Աւելի գիտնական և հիմնական ը- նելու համար ուսումնական աշխար- հագրութեան վերաբերեալ տեղեկու- թիւնները, շատ տեղ մէջ բերուած են աստեղագիտական շատ պարզ հա-

շիւներ, որոնց համեմատ գտնուած են արեգական և երկրի այլ և այլ մե- ծութիւնները, իրարմէ հեռաւորու- թիւնը, երկնից և լուսնոյ ոլորտին ա- լելի կամ նուազ կեդրոնազանցութիւ- նը, այսինքն ձուածեւութիւնը, և այլն :

Այս գաղափարքը յարմար ընելու համար այլ և այլ տիպ և կարողու- թեան տէր ուսանողաց ընդունակու- թեանը, պատասխաններ խոչորիկ գը- րով համառօտ գրուած են, և յետոյ անոնց տակն աւելի մանր գրով բա- ցատրութիւնները գրուած են երկա- րօրէն : Ուսուցիչք ըստ պատշաճի կըր- նան գործածել, կարճել կամ զանց ը- նել այս բացատրութիւնները : Դասա- գիրքն ունի ի վախճանի երկրագուն- տը գործածելու խնդիրներ, և 36 է աւելի պատկերներ պարունակող եր- կու տախտակ :

Հեղինակը կը յուսայ թէ իր այս գաղափարքն ուրիշ ասոր նմաներուն վրայ ոչ սակաւ առաւելութիւն ունի, և կը հաւատայ եւս թէ աշխարհագ- րական ուսման մեր դպրոցներուն մէջ քայլ մ'ալ յառաջ երթալուն բաւա- կան նպաստ եղած պիտի ըլլայ :

Գաղաքական ու բնական մէկ- տեղ կազմուած՝ 4 շուրջ է, Ու- սումնականը զատ կազմուած՝ 6 շու- րու է : Երեք մէկտեղ կազմուած կը ծախուի 8 շուրու, Պօլիս Չագմագճը- լար, Գրատուն Թ. Գալաֆեան : Ու- ղուն-Չաղը Գիլիտ-խանի կից Ֆրէնկ- եան գրատուն, Մերճան Սրագեան գրատուն և ուրիշ Հայ գրալաճառաց քով :

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎԱՌԵՐԱՑԵԱԼ ԶՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԳՈՐԾԱՍԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՐԵԱՑ Ա. Ա. ՍՈՒՐԵՆԵԱՆ ԳԻՆ 3 ՂԱՅԿԱՆ

Ի վաղուց, վարժարաններու մէջ Ազգային պատմութեան դասաթու- թիւնն ամենակարեւոր ճանչուած է, բայց, ինչպէս յայտնի է, մինչեւ ցարգ- հրատարակուած՝ դասագրքերն հին ձեւի և միօրինակ ոճի մը հետեւելով՝ դժուարին եղած էր այս պիտանի ուս- ման վրայ ուսանողաց ճաշակը գրգը- ռել, և զայն ամեն հասակի գիւրթ- մաց և ախորժելի ընել :

Գործածելը ընկերութիւնն ազգին օգտակար ծառայութիւն մ'ընելու մտք ձեռնարկած էր դասագրքիս տալագրութեան, որով ի լոյս ընծա- յեց. և յուսալով որ վարժարանաց մեծ արդոյ հոգաբարձութիւններն ու դասատուք նորա արժանիքը ճանչե- լով կը քաջալերեն նաեւ զընկերու- թիւնը :

Հեղինակն մասնաւորապէս ջանք ըրած է այս դասագրքին իր տեսակին մէջ եղական ընելու համար, լեզուին, բաժանմանը, թուականներու և ու- ըիշ տոնոյ նման կատարելութեանց ըստ ամենայնի ուշ զննել :

Իւրաքանչիւր համարներու հար- ցումներ գրուած չեն. որպէս զի դա- սատուք զանոնք իրենց ուղած կեր- պովը հարցնեն. և աշակերտք ալ փո- խանակ թութակի պէս գոց ընելով պատասխանելու՝ միտքն հասկնան և կարող ըլլան ս և է կերպ հարցման պատասխանել : Արդէն նկատելով որ այս գաղափարքս մանր ուղայք ալ պի- տի կարգան՝ ուստի գործին սկզբնա- ւորութեանը մէջ խօսքերը կարճ կարճ

կապուած և հետզհետէ աստիճանա- բար երկնցած են. այս կէտն ուշագ- րութեան արժանի է :

Արժէքն այս անգամ իրատ գիւ- րամատչելի ըլլնք ի գին (3) երեք շուրու : Խրախուսուելով որ մինչ ցարտ հաղարաւոր օրինակներ վաճառուեցան, հեղինակին այս աշխատասիրութիւնը զնեւ ուղղորդող պէտք է դիմեն առ Թ. Գալաֆեան եղբարց գրատունը ի ստորոտ Չագմագճըլար փողոց թիւ 16 :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՀՐԷՇՆԵՐ ԹԱՐԳԱՆԱՑ ԳԱՐԻԻԼ ԳՐԱՍԻՐԵԱՆ

Կը ծախուի Գալաֆեան գրատու- նը և բոլոր Հայ գրալաճառաց քով, Կամուրջին գլուխը Պ. Մատթէոսեանի պարագան, իսկ իւտարու Սէլամիէի ճատտէն Զէօմէկճեան Ստեփան աղա- յի գեղարանը :

Գին 12 շուրու :

ԵԱՏԻԿԵԱՐ ԳՐԱԿԱՐԻՍԻՐԵԱՆ

Սաթըլը հէր քիթապճը տիւք- քեանլարընտա վէ Գէօրբիւ պաշնտա Պարագատա : Ֆիլ 100 փարայ :

ՀԱՄԱՌՈՏՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԻ ԵՆԵՂԵՑԻՈՅ ԱՇԽԱՏԱՐԻՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՐՈՍ Ս. ՇԱՅԵԱՆ Բ. ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն դասական օգտաւէտ երկա- սիրութիւնն, որ առաջ հրատարակ- ուած էր Ռուսաստանի Հայոց աշխար- հիկ բառարանով, այժմ վերստին ի լոյս ընծայեցաւ Ս. Աթուղոյ տալարա- նէն Տաճկաստանի աշխարհիկ բարբա- ուով, ի պէտս Ազգային դպրոցաց, որ կը բաղկանայ 200 երեսէ և կը ծախուի թէ՛ Ս. Աթուղոյ գրատան և թէ՛ Կ. Պօլսոյ Երուսաղէմատան մէջ :

Գին 5 շուրու :

ԵՐԳԱՐԱՆ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԻՐԱՀԱՐԱԿԱՆ

ԳԵԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Սոյն 160 երեսէ բաղկացեալ եր- գարանը կը ծախուի ամեն գրալաճա- ուաց քով և Կամուրջի գլուխը Պարա- գան ի գին մէկ քառորդ Մէճիտ :

ԱՇՆԱՆ ՏԵՐԵԻՆԵՐ ԳԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՂՏՆԻՔ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Պաղտասարեան էֆէնտիի սոյն աշ- խատասիրութիւնը անկեալ երիտա- սարգութիւնը վերականգնելու նպա- տակն ունենալով՝ կը հրաւիրեմք երի- տասարգութիւնը որ առնէ ու կարգայ զայն ի պահպանութիւն իւր կենաց :

ԽՄԲԱԳՐԻ-ՏՏՈՐԷՆ ՏԵՐ ԼՐԱԳՐՈՑ ԾԱԿՈՐ ԽԱՅՃԱՆ Թ. Գ. ԲԷՆՍԵԱՆ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Թ. ԳԱՎԱՅԵԱՆ ԵՒ ԲՆԿ. Թ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ Կ. ՊՕԶԱ Գիւրթի խալ ջարի խալ թիւ 26